

BUSKERUD
FYLKESKOMMUNE

Regional plan for Ringeriksregionen

Forslag til planprogram

15.08.2019

Innhold

Innhold

1. FORMÅLET MED REGIONAL PLAN FOR RINGERIKSREGIONEN.....	5
2. BAKGRUNN	5
2.1 Bakgrunnen for planarbeidet	5
2.2 Hva er et planprogram?	6
2.3 Hva er en regional plan?	6
3. RINGERIKSREGIONEN	7
3.1 Regionale utfordringer, muligheter og fortrinn	8
4. RAMMER OG FØRINGER FOR PLANARBEIDET	9
4.1 FNs bærekraftsmål.....	9
4.2 Nasjonale føringer	10
4.3 Regionale føringer	11
4.4 Forholdet til lokale planer og strategier	12
4.4.1 Kommunale planer	12
4.4.2 Lokale strategier.....	13
5. PLANENS MÅL OG INNSATSOMRÅDER.....	14
5.1 Planens hovedmål.....	14
5.2 Attraktivitet og attraktivitetsmodellen	15
5.3 Innsatsområder.....	16
5.3.1 Areal og transport	17
5.3.2 Verdiskaping og næringsutvikling	19
5.3.3 Tilgang på kompetanse	21
5.4 Tidshorisont for planen	22
5.5 Virkemidler	22
6. KUNNSKAPS – OG UTREDNINGSBEHOV	22
7. ORGANISERING, MEDVIRKNING OG GJENNOMFØRING	23
7.1 Organisering av arbeidet	23
7.1.1 Politisk behandling	23

7.1.2 Ekstern bistand.....	24
7.2 Medvirkning.....	24
7.2.1 Offentlig ettersyn	24
7.3 Gjennomføring.....	24

Forord

Regional planstrategi for Buskerud 2017 – 2020 er retningsgivende for all regional planlegging i fylket i gjeldende periode. Gjennom planstrategien prioriteres innsatsområder for regional planlegging. Den regionale planstrategien fastslår at det skal utarbeides en Regional plan for Ringeriksregionen.

Planen skal legge til rette for økt attraktivitet for regionen, samt utnytte potensialet til regionen som de kommende infrastrukturprosjektene, Ringeriksbanen og ny E16, vil tilføre. Planarbeidet skal være et partnerskap mellom regional myndighet og de berørte kommunene, og fokuset vil være å skape et felles eierskap til planen og planprosessen. Den regionale planen skal utarbeides i samarbeid og dialog med relevante statlige etater og andre viktige samfunnsaktører.

Den regionale planen skal virke i tidsperioden 2020 – 2032, men vil også inneha strategiske elementer som gjør det hensiktsmessig å se samfunnsutviklingen i Ringeriksregionen i en lengre tidshorisonnt frem mot 2050. En lang planperiode gir planen større strategiske muligheter og gjør at planen kan tilrettelegge langsiktige løsninger for de utfordringene som Ringeriksregionen står ovenfor.

Etter retningslinjer gitt av plan – og bygningsloven skal det som del av regional plan også utarbeides et handlingsprogram for gjennomføring av planen. Handlingsprogrammet skal avklare hvilke aktiviteter og ressurser som krevers for gjennomføring av planen hos de enkelte partene. Handlingsprogrammet for Regional plan for Ringeriksregionen vil skissere konkrete tiltak som vil svare til de utfordringer og muligheter som avdekkes i planarbeidet

Første ledd i planprosessen er å utarbeide et planprogram. En styringsgruppe sammensatt av ordførerne i de tre kommunene og politisk deltakelse fra Buskerud fylkeskommune utarbeidet et forslag til planprogram. Styringsgruppens medlemmer er ordfører i Hole kommune (Per Berger), ordfører i Ringerike kommune (Kjell B. Hansen), ordfører i Jevnaker kommune (Lars Magnussen) og medlem i fylkesutvalget i Buskerud Hanne Lisa Matt (leder av styringsgruppen).

Fylkesutvalget vedtok høring og offentlig ettersyn av forslag til planprogram i sitt møte 15.05.2019. Høringsfrist ble satt til 01.07.2019, og Buskerud mottok 12 høringsuttalelser. Uttalelsene gav verdifulle innspill til ferdigstillingen av endelig forslag til planprogram, og til det videre arbeidet med den regionale planen for Ringeriksregionen.

Drammen, 15.08.2019

Hanne Lisa Matt
Leder av styringsgruppen

1. Formålet med regional plan for Ringeriksregionen

Regional planstrategi 2017 – 2020 definerer at formålet med planen er samordning på tvers av kommunegrensene for å få til bærekraftig utvikling for bolig, næring, arealbruk og transportutvikling. Hensyn til klima og miljø skal være førende.

Den Regionale planen har til hensikt å legge til rette for utnyttelse av potensialet for vekst og verdiskaping i Ringeriksregionen, et potensial som øker ved ferdigstilling av de store statlige infrastrukturbyggingene som er under planlegging.

Den regionale planen skal fungere som et felles styringsverktøy for lokale, regionale og statlige myndigheter. Regional plan skal legges til grunn for regionale organers virksomhet og for kommunal og statlig planlegging og virksomhet i regionen.

Videre skal den regionale planen ha som siktemål å gi forutsigbare rammer og peke ut retning for arbeidet med å sikre vekst og ønsket samfunnsutvikling i Ringeriksregionen. En regional plan gir aktørene i planarbeidet anledning til å løfte blikket, og se utfordringene og mulighetene for regionen mer overordnet, samt legge til rette for løsninger som går på tvers av både tema og kommunegrenser.

Formålet med planarbeidet er også å bruke planprosessen til å knytte kommunene i Ringeriksregionen sammen til en sterkere region som fremstår mer samlet opp mot regionale og statlige myndigheter.

2. Bakgrunn

2.1 Bakgrunnen for planarbeidet

Ringeriksregionen står ovenfor en stor endring i årene som kommer som følge av den kommende utbyggingen av Ringeriksbanen og ny E16 fra Skaret til Hønefoss, samt påbegynt vegprosjekt mellom Nymoen og Olum på E16.

De store statlige infrastrukturprosjektene vil korte ned reisetiden til Oslo og omegn drastisk og vil knytte Ringeriksregionen tettere sammen med Stor-Oslo og bo – og arbeidsmarkedene der. Videre vil regionen bli knyttet enda nærmere Oslo lufthavn Gardermoen, og regionen Oslo nord (Gran og Lunner kommune). Kortere avstand til Gardermoen gir regionen større tilgang til internasjonale markeder og kunnskapsmiljøer, og vil bedre forutsetningene for samarbeid med nasjonale og internasjonale miljøer.

I brev fra samferdselsdepartementet 30.08.2015 ble det vedtatt å sette i gang formell planlegging av Ringeriksbanen og videre planlegging av E16 Skaret – Hønefoss. Samferdselsdepartementet forventer i oppdragsbrevet følgende:

«En realisering av prosjektene innebærer svært store statlige investeringer. Samferdselsdepartementet forventer at lokale myndigheter bygger opp under disse investeringene gjennom aktuelle virkemidler på sine ansvarsområder. Det er derfor viktig at transportetatene og lokale myndigheter i samarbeid legger til rette for at nytten av prosjektene blir best mulig.»

Den nye banestrekningen vil bestå av 40 km dobbeltspor og vil inngå i det fremtidige InterCity-nettet rundt Oslo. Reisetid mellom Hønefoss og Oslo reduseres med 50 minutter, til en reisetid på ca. 40 minutter når prosjektet er ferdigstilt.

Vegstrekningen E16 fra Høgkastet til Hønefoss er ca. 15 km. Ny veg på denne strekningen er en del av den samlede utbedringen av E16 fra Sandvika til Hønefoss. Ferdigstilling av vegprosjektet vil gi bedre trafiksikkerhet, bedre fremkommelighet og reduserte reisekostnader, samt bedre grunnlaget for næringsliv og bosetting i Ringeriksregionen.

Endelig reguleringsplan vil oversendes til Kommunal – og moderniseringsdepartementet i april 2019. Byggestart av fellesprosjektet av Ringeriksbane og ny E16 vil i henhold til Nasjonal transportplan være i 2021.

På grunn av de forestående infrastrukturbyggingene oppstod både lokalt og regionalt et behov for å legge til rette for ønsket samfunnsutvikling i Ringeriksregionen gjennom helhetlige og godt koordinerte planer.

Gjeldende regional planstrategi ble vedtatt av fylkestinget i Buskerud fylkeskommune 15.12.2016, og gjelder for perioden 2017 – 2020. I planstrategien er det vedtatt at det skal utarbeides Regional plan for Ringeriksregionen, med definert formål om *“samordning på tvers av kommunegrensene for å få til bærekraftig utvikling for bolig, næring, arealbruk og transportutvikling.”*

Fylkestinget har i saken om regional planstrategi vedtatt politisk lederskap og involvering i regionalt planarbeid og denne modellen følges opp i arbeidet med regional plan for Ringeriksregionen gjennom politisk styringsgruppe.

2.2 Hva er et planprogram?

I henhold til plan – og bygningslovens §4-1 skal det som ledd i varsling av planoppstart utarbeides et planprogram som grunnlag for planarbeidet.

Et planprogram er en plan for planen. Planprogrammet skal gjøre rede for formålet med planarbeidet, planprosessen med frister og deltakere, opplegget for medvirkning, spesielt for grupper som antas å bli særlig berørt, hvilke alternativer som vil bli vurdert og behovet for utredninger. Forslag til planprogram skal sendes på høring og legges ut til offentlig ettersyn samtidig med varsling av planoppstart.

2.3 Hva er en regional plan?

Regional plan er et verktøy for å:

- gi strategisk retning til samfunnsutviklingen
- mobilisere privat sektor, kulturliv og lokalsamfunn
- samordne og koordinere offentlig innsats og virkemiddelbruk.

Regional plan er et felles plandokument for kommunene, fylkeskommunen og staten, samt relevante organisasjoner, institusjoner og sivilsamfunnet. Gjennom regionale planprosesser kommer aktørene sammen for å synliggjøre sammenfallende og motstridende behov, ulike interesser mellom sektorer og forvaltningsnivåer avveies for å komme fram til omforente mål og tiltak. Regional plan skal legges til grunn for regionale organers virksomhet og for kommunal og statlig planlegging og virksomhet i regionen.

Regionale planer skal sikre regionale og nasjonale interesser samtidig som det skal ivareta lokale samfunnsmessige hensyn. Regionale planer må videre ta utgangspunkt i de nasjonale forventningene til regional og kommunal planlegging. De tar for seg oppgaver som krever avveining og avklaring mellom forskjellige interesser over sektor – og kommunegrensene. Dette skaper forutsigbarhet for partene om en felles innsats for å nå felles mål.

En forutsetning for at den regionale planleggingen skal fylle sin funksjon er at kommunenes syn er innarbeidet i beskrivelsen av situasjonen og oppgaven, slik at de regionale planene behandler spørsmål som er viktige for dem. Eierskapet til den regional plan ligger hos alle aktører i gjennomføringen og krever felles forpliktelse til å samordne ressurser og virkemidler.

I regional plan kan det fastsette regional planbestemmelse knyttet til retningslinjer for arealbruk som skal ivareta nasjonale eller regionale hensyn og interesser. Bestemmelsen kan fastsette at

det for et tidsrom av inntil ti år nedlegges forbud mot at det blir iverksatt særskilt angitte bygge- eller anleggstiltak uten samtykke innenfor nærmere avgrensede geografiske områder.

3. Ringeriksregionen

Ringeriksregionen består av tre kommuner, Hole, Ringerike og Jevnaker. Hole og Ringerike er i dag en del av Buskerud mens Jevnaker er en del av Oppland. Fra 1. januar 2020 vil de tre kommunene være en del av nye Viken fylkeskommune. Samlet har regionen i overkant av 44 000 innbyggere, med Hønefoss som største by og regionsenter.

Framskrivningene fremover tilsier at regionen vil vokse i befolkning i årene som kommer. SSBs framskrivninger viser at regionen vil ha om lag 52 000 i 2040 ved det såkalte hovedalternativet for vekst, eller samlet sett ca. 55 500 2040 innbyggere hvis man legger høy vekst til grunn. Framskrivningene til SSB tar utgangspunkt i historisk utvikling, og tar ikke høyde for infrastrukturbygginger som endrer forutsetningene for befolkningsvekst på en slik måte som Ringeriksbanen og ny E16 vil kunne gjøre. Det er derfor vanskelig å forutse befolkningsveksten i Ringeriksregionen i et lengre perspektiv, men det er rimelig å anta en betydelig vekst for regionen frem mot 2040.

Ringeriksregionen har i lang tid vært et knutepunkt på Østlandet, og regionhovedstedet Hønefoss ble tilknyttet jernbanenettet i 1868. I dag er regionen tilknyttet Bergensbanen retning

Bergen, Randsfjordbanen retning Drammen og videre tilknytning til Oslo i tillegg til Roa-Hønefosslinja som går østover forbi Hadeland og møter Gjøvikbanen ved Roa.

Roa-Hønefosslinja transporterer i dag hovedsakelig gods men strekningen knytter Gjøvikbanen sammen med Bergensbanen, og er viktig som omkjøringsbane for persontrafikken mellom Bergen og Oslo. Blant annet ligger Jevnaker stasjon langs denne linja, en stasjon som har beliggenhet ved sentrum av Jevnaker og Hadeland Glassverk. Roa-Hønefosslinja inngår sammen med Gjøvikbanen og Randsfjordbanen i en ytre ringbane for godstrafikken rundt Oslo.

Ferdigstilling av ny Ringeriksbane vil knytte regionen direkte til Oslo-regionen og andre byområder tilknyttet Intercity-nettet. Intercity-forbindelsen vil øke integrasjonen med store deler av nye Viken og vil gjøre Ringeriksregionen mer tilgjengelig, både for besøkende og arbeidstakere som skal pendle inn til regionen. I tillegg kan Ringeriksbanen også åpne for å gjenoppta persontrafikk til Jevnaker stasjon i fremtiden, samt øke tilbudet på Randsfjordbanen som da blant annet kan ytterligere øke trafikkgrunnet for Ringeriksbanen.

Det er foreløpig lagt opp til to Intercity-stasjoner i regionen, på Sundvolden i Hole kommune og i Hønefoss i Ringerike kommune.

Regionen er rikt på kulturminner, og har i tillegg en sterk tradisjon for kultur og kulturelle uttrykk. Næringshistorien er preget av næringer knyttet til skog og tømmer og stort innslag av tradisjonell industri. Det var også mange arbeidsplasser innen forsvaret frem til flere nedleggelse vedtatt i 2001. Næringslivet er i dag kjennetegnet ved variert næringsvirksomhet innen handel, service og kunnskapsbaserte arbeidsplasser. Industriproduksjon er fortsatt en viktig sektor, samt landbruk som har gode forutsetninger i store deler av regionen. I tillegg er opplevelsesbaserte næringer (reiseliv) betydelige med blant annet Hadeland Glassverk, Kistefos-museet og Sundvolden hotell som store aktører.

Av store offentlige arbeidsplasser som er særlig viktig for regionens arbeidsmarked kan nevnes Ringerike sykehus, Kartverket, Universitetet Sørøst-Norge med campus i Hønefoss og kommunene.

3.1 Regionale utfordringer, muligheter og fortrinn

Gjennom flere kartlegginger og utredninger har man fått et bilde av Ringeriksregionens særtrekk, fortrinn, utfordringer og muligheter.

Utfordringer

De tre kommunene er ulike både med tanke på befolkning, næringsliv og vekst. Over de siste 15 årene viser ulike utredninger at det er en rekke utviklingstrekk som drar regionen i feil retning med hensyn til vekst og velferd, og at det er stort potensiale til å snu utviklingen.

Tall fra Telemarksforskning (2018) bekrefter behovet for omstilling i regionen. I perioden fra 2008 frem til 2018, viser Vekstbarometeret for Ringeriksregionen 2018 at antall arbeidsplasser er blitt redusert med om lag 500. Hvis nedgangen i arbeidsplasser ses i lys av at befolkningen har økt med 3000 personer viser det at sysselsettingsandelen i regionen har gått ned fra 63 prosent til 58 prosent.

Samlet har Ringeriksregionen et lavt fødselsoverskudd og beskjedne innflytting sett i lys av nærheten til Oslo. Konsekvensen blir at en mindre del av befolkningen blir i yrkesaktiv alder, og omsorgsbyrden til kommunene øker. Verdiskapingen i regionen har hatt en svak utvikling som følge av at virksomheter med stor verdiskaping har blitt lagt ned, for eksempel innen industri og kun delvis blitt erstattet av arbeidsplasser innen eksempelvis handel som har en lavere verdiskaping per arbeidsplass.

Kartlegginger viser et generelt lavt utdanningsnivå, noe som truer omstillingsevnen til regionen. I tillegg scorer spesielt Ringerike og Jevnaker kommune lavt også på folkehelse.

Muligheter og fortrinn

Ringeriksregionen har et stort utviklingspotensial. Ringeriksbanen og utbygging av E16 vil gi regionen en historisk god mulighet til å skape ny vekst og utvikling. Det er stor aktivitet fra lokale næringslivsaktører, samt kommunale og regionale myndigheter til å legge til rette for stedstransformasjon og næringsutvikling.

Utredninger viser at Ringeriksregionen har flere miljøer og aktører som kan medvirke for å skape vekst og styrke regionens verdiskaping noe som blant annet er vist til i *Næringspolitisk strategi for Ringeriksregionen*.

Eggemoen er sammen med området på Hvervenkastet næringsområder som bygger opp kunnskapsbasert næringsvirksomhet. Også offentlige arbeidsplasser som sykehuset og Kartverket krever høy kompetanse. Videre er Kilemoen, Helgelandsmoen og Bergermoen attraktive næringsarealer i de tre kommunene. Utvikling av eksisterende -, og utbygging av potensielle næringsarealer vil i enda større grad enn i dag gi et mangfoldig næringsliv i regionen med aktører som utfyller og komplementerer hverandre.

Kistefos-Museet, Hadeland Glassverk og Buskerudmuseet er viktige aktører innenfor opplevelsesbaserte næringer, mens miljøer relatert til skogbruket har store visjoner for teknologiutvikling innen fornybar energi med basis i trebasert virksomhet.

I regionen er det videre en stor andel privatiserte helsetjenester og kurs – og konferansevirksomhet. I tillegg er landbruket en vesentlig næring, der det er bygd opp høy kompetanse både innen tradisjonelt landbruk og mer spesialisert virksomhet.

Ringeriksregionen har store verdier knyttet til naturmangfold, dyrka mark, kulturlandskap og geologiske ressurser. Flere slike områder i regionen er av regional og nasjonal viktighet, og vern og bruk av slike områder kan muliggjøre store verdier for regionen, både knyttet til stedsutvikling som fremmer livskvalitet og folkehelse, samt at de kan være viktige ressurser i et næringsperspektiv.

Bredden i næringslivet i regionen gir et stort potensial i å se de ulike næringene i sammenheng, og det er vekstmuligheter i å koble sammen ulike næringer i større grad enn i dag.

Med Hønefoss som universitetsby har regionen tilgang på et lokalt kompetansemiljø som kan bidra til utviklingen av sterkere næringsliv, og knytte Ringeriksregionen sammen med andre kompetansemiljøer i inn – og utland.

Videre står det frivillige og kommersielle kulturlivet sterkt i regionen. Det er en faktor som bidrar til økt bosteds – og besøksattraktivitet, samt bygger opp under og styrker identiteten til regionen.

4. Rammer og føringer for planarbeidet

Regionale planer utarbeides etter bestemmelser i plan – og bygningsloven kap. 8 om regionale planer. Dette innebærer at fylkestinget, som er regional planmyndighet, har ansvar for å utarbeide planen. Det forutsettes samarbeid med berørte offentlige myndigheter og organisasjoner. Regionale planer må ta hensyn til noen eksisterende planer og overordnede føringer fra henholdsvis statlig, regionalt og lokalt nivå.

4.1 FN's bærekraftsmål

FN's bærekraftsmål, som trådte i kraft januar 2016, er verdens felles arbeidsplan for å utrydde fattigdom, bekjempe ulikhet og stoppe klimaendringene innen 2030, og består av 17 mål og 169 delmål.

Det er vedtatt at FNs bærekraftsmål vil være førende for all utvikling i nye Viken fylkeskommune, og det er vedtatt at bærekraftsmålene skal ligge til grunn for de valg man tar som fylkeskommune fra 2020. Derfor er det naturlig at også ligger til grunn for arbeidet med Regional plan for Ringeriksregionen. Bærekraftsmålene skal hjelpe oss til å løfte blikket, styre i riktig retning og utvikle gode løsninger for Ringeriksregionen som også bidrar globalt.

4.2 Nasjonale føringer

Plan og bygningsloven

Den viktigste føringen er Plan – og bygningsloven (pbl), og da særskilt lovens kapittel 8 som omhandler regional plan og planbestemmelser. Videre er kapittel 3 i pbl som gir føringer for oppgaver og myndighet i planleggingen etter loven, samt kapittel 5 i pbl som sikrer medvirkning i planlegging etter loven sentrale føringer.

Loven skal fremme bærekraftig utvikling til beste for den enkelte, samfunnet og fremtidige generasjoner. Planlegging etter plan – og bygningsloven skal bidra til å samordne statlige, regionale og kommunale oppgaver og gi grunnlag for vedtak om bruk og vern av ressurser. Videre sikrer den åpenhet, forutsigbarhet og medvirkning i planprosessen for alle berørte interesser og myndigheter.

Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging 2019 – 2023

Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging er førende for all offentlig planlegging på lokalt og regionalt nivå, og blir lagt frem hvert fjerde år av regjeringen for å fremme en bærekraftig utvikling i hele landet. De nasjonale forventningene skal følges opp i fylkeskommunenes og kommunenes arbeid med planstrategier og planer, og legges til grunn for statlige myndigheters medvirkning i planleggingen.

Regjeringen ønsker at regional og lokal samfunns- og arealplanlegging skal være basert på åpen dialog mellom alle parter, der også staten deltar. I de nasjonale forventningene, som ble vedtatt ved kongelig resolusjon 14. mai 2019, legger regjeringen vekt på at vi står overfor fire store utfordringer:

- Å skape et bærekraftig velferdssamfunn
- Å skape et økologisk bærekraftig samfunn gjennom blant annet en offensiv klimapolitikk og en forsvarlig ressursforvaltning
- Å skape et sosialt bærekraftig samfunn
- Å skape et trygt samfunn for alle

De nasjonale forventningene fastholder at de regionale og lokale myndighetene har sentrale oppgaver med å håndtere disse utfordringene, og at planlegging er et av de viktigste verktøyene for å imøtekomme de nasjonale forventningene.

Statlige planretningslinjer

Statlige planretningslinjer brukes for å konkretisere de nasjonale forventningene til planleggingen og markere nasjonal politikk på viktige områder i planleggingen. Statlige planretningslinjer skal legges til grunn ved regional planlegging.

Statlige planretningslinjer for klima – og energiplanlegging og klimatilpassing sier at kommuner, fylkeskommuner og staten skal gjennom planlegging og øvrig myndighets – og virksomhetsutøvelse stimulere til, og bidra til reduksjon av klimagassutslipp, samt økte miljøvennlig energiomlegging. Planleggingen skal også bidra til at samfunnet forberedes på og tilpasses klimaendringene. Klimatilpassing og utslippsreduksjoner må ifølge retningslinjene sees i sammenheng der det er relevant. Det er viktig å planlegge for løsninger som både reduserer utslippene og reduserer risiko og sårbarhet som følge av klimaendringene.

Statlige planretningslinjer for samordnet bolig-, areal- og transportplanlegging skal oppnå samordning av bolig-, areal- og transportplanleggingen og bidra til mer effektive

planprosesser. Retningslinjene skal bidra til et godt og produktivt samspill mellom kommuner, stat og utbyggere for å sikre god steds – og byutvikling. Planlegging av arealbruk og transportsystem skal fremme samfunnsøkonomisk effektiv ressursutnyttelse, god trafiksikkerhet og effektiv trafikkavvikling. Planleggingen skal bidra til å utvikle bærekraftige byer og tettsteder, legge til rette for verdiskaping og næringsutvikling, og fremme helse, miljø og livskvalitet.

Retningslinjene sier at utbyggingsmønster og transportsystem bør fremme utvikling av kompakte byer og tettsteder, redusere transportbehovet og legge til rette for klima – og miljøvennlige transportformer.

Rikspolitiske retningslinjer for å styrke barn og unges interesser i planleggingen (1995), har til hensikt å synliggjøre og styrke barn og unges interesser i all planlegging og byggesaksbehandling etter plan – og bygningsloven. Videre stiller retningslinjen krav til at barn og unges behov i både planleggingsprosess og fysisk utforming av tiltak.

Andre viktige føringer

Hensyn til klima og miljø er grunnleggende i planarbeidet, og er særlig viktig i utarbeidelsen av delen av planen som svarer på utfordringer innen areal og transport. Derfor er blant annet *Klimaforliket*, som er grunnlaget for all norsk klimapolitikk, samt *Lov om klimamål* fra 2017 viktige nasjonale føringer. Lov om klimamål skal fremme gjennomføring av Norges klimamål som ledd i omstilling til et lavutslippssamfunn i Norge i 2050.

Grunnet viktigheten av areal – og transportplanlegging i planen er det hensiktsmessig å også nevne *Nasjonal transportplan 2018 - 2029* og *Veileder for helhetlig knutepunktutvikling* (2018).

Store deler av Ringeriksregionen har verdifullt jordbruksareal, og både landbruksområder og kulturlandskapsområder er av regional og nasjonal viktighet. Derfor er Nasjonal jordvernstrategi (2018) en viktig nasjonal føring for den regionale planen, da spesielt som en retningsgivende føring for avklaringer innen arealbruk og arealvern. Både FNs bærekraftsmål og nasjonale utredninger viser videre at arealendringer er den største negative påvirkningen på natur og naturmangfold. Derfor vil også nasjonale føringer for å stanse tap av naturmangfold, eksempelvis Meld. St. 14 (2015-2016) *Natur for livet – Norsk handlingsplan for naturmangfold* være en viktig føring for det videre arbeidet.

Deler av planområdet er en del av Marka, og er derfor underlagt Lov om naturområder i Oslo og nærliggende kommuner (Markaloven). Formålet med loven er å fremme og tilrettelegge for friluftsliv, naturopplevelse og idrett. Loven skal sikre Markas grenser og bevare et rikt og variert landskap og natur – og kulturmiljø med kulturminner.

Videre er *Nasjonale mål for vann og helse*, vedtatt av regjeringen i 2014, en viktig nasjonal føring å ta hensyn til. Loven angir flere mål og tiltak som skal bidra til å forbedre og oppnå en tilstrekkelig forsyning av rent drikkevann og tilfredsstillende sanitære forhold for alle.

4.3 Regionale føringer

Det foreligger flere relevante regionale planer og utredninger som vil fungere som viktige grensesnitt for arbeidet med den regionale planen for Ringeriksregionen. Dette gir føringer for Regional plan for Ringeriksregionen.

Eksisterende aktuelle planer skal synliggjøres og knyttes sammen gjennom den regionale planen. Planarbeidet skal ikke gå inn i planspørsmål som allerede er avklart, men vil kunne legge føringer for senere rullering av aktuelle strategier, planer og handlingsprogram.

Nedenfor listes de viktigste regionale planene som gir føringer og/eller som er grensesnitt for regional plan for Ringeriksregionen:

- Regional planstrategi for Buskerud 2017 – 2020.
- Regional plan for areal og transport i Buskerud 2018 – 2035
- Regional plan for næringsutvikling og verdiskaping
- Regional plan for kunnskapssamfunnet
- Regional plan for kulturminnevern, *Kulturminnekompasset*
- Regional plan for vannforvaltning i vannregion Vest-Viken
- Regional plan for vannforvaltning i vannregion Glomma
- Smart samhandling i Buskerud, et felles handlingsprogram 2019 – 2020 for Regional plan for verdiskaping og næringsutvikling 2015 – 2020 og Regional plan for kunnskapssamfunnet 2016 – 2020.
- Regional plan for henholdsvis verdiskaping, kompetanse og samferdsel i Oppland fylkeskommune
- Regional plan for attraktive byer og tettsteder i Oppland
- Regional plan for folkehelse 2018 – 2022 (Oppland)
- Regional plan for folkehelse 2018 – 2022 (Oppland)
- Regional plan for klima og energi 2013 – 2024 (Oppland)
- Regional plan for Hadeland 2015 - 2021
- *Utvvalgte kulturlandskap*, flere områder i regionen hører inn under nasjonalt viktige kulturlandskapsområder som krever særlige hensyn
- Verneplan for Tyrifjorden

Regionreformen fører til at Ringeriksregionen går fra å være en del av henholdsvis Buskerud og Oppland fylke til å bli innlemmet i nye Viken fylkeskommune fra 1.januar 2020. Den nye fylkeskommunen overtar for Buskerud fylkeskommune som planmyndighet, og skal vedta den regionale planen og handlingsprogrammet til den regionale planen.

4.4 Forholdet til lokale planer og strategier

Den regionale planen må ta hensyn til eksisterende kommunale planer og planprosesser. Planen vil på grunn av tematisk bredde og nedslagsfelt på tvers av kommunegrenser ha grensesnitt mot flere kommunale planer og strategier innen mange ulike felt.

Ulike hensyn til lokale planer og planprosesser og særlig viktige lokale grensesnitt må vurderes mer i detalj i løpet av planperioden.

4.4.1 Kommunale planer

Innholdet i kommuneplanens samfunnsdel til de tre kommunene er samlet sett en viktig plattform for utarbeidelsen av den regionale planen. Kommuneplanens samfunnsdel skal ta stilling til langsiktige utfordringer, mål og strategier for kommunesamfunnet som helhet og kommunen som organisasjon. I det videre vises det til de viktigste elementene i hver av de tre kommunenes samfunnsdel, samt en kort beskrivelse av viktigste planer for utvikling av regionscenteret Hønefoss.

Hole kommune

Kommunens samfunnsdel ble vedtatt i desember 2018, med visjonen *Eventyrlig fortid – eventyrlig fremtid*. Samfunnsdelen har tre satsingsområder: sosial bærekraft, økonomisk bærekraft og miljømessig bærekraft.

De vedtatte hovedmålene er:

- Hole kommune skal være en ansvarsfull og helhetlig samfunnsutvikler
- Hole kommune skal ivareta eksisterende innbyggere og tiltrekke seg nye innbyggere, nye næringer, kompetansemiljøer og arbeidsplasser
- Hole kommune skal styrke samarbeidet mellom kommune, næringsliv, frivillighet, utdanning og forskning innenfor de ulike tjenesteområdene

- Hole kommune skal være en god og attraktiv tjenesteleverandør, forvalter og arbeidsgiver

Jevnaker kommune

Jevnaker kommune vedtok sin samfunnsdel høsten 2018. Det ble her fastsatt satsingsområder for kommunen:

- Fra tettsted til Fjordlandsbyen Jevnaker
- Utvikle Jevnaker til en «klimaklok» kommune
- Et godt sted å leve, hvor alle kan ta gode valg og oppleve mestring
- Innovativ og samskapende kommune

Disse satsingsområdene sikter på å forbedre Jevnaker som hjem, arbeidssted og besøksdestinasjon ved å fokusere utviklingen i kommunen langs knutepunkt samferdselsårer, ved å utvikle Jevnakers opplevelsesbaserte næring, samt ved å knytte Jevnaker tettere opp mot kommunens stedege naturverdier.

Ringerike kommune

Ringerike kommune vedtok kommuneplanens samfunnsdel i april 2015, og innehar følgende visjon for kommunen: *Ringerike skal være det mest spennende vekstområdet på Østlandet.*

Samfunnsdelen inneholder flere delmål, deriblant:

- Ringerike skal være en attraktiv bokommune, spesielt for unge og familier i etableringsfasen
- Innen 2030 skal det bo 40 000 innbyggere i Ringerike kommune
- Økt verdiskaping og produktivitet i Ringerike og et robust næringsliv med god bredde
- Ringerike og omland skal ha effektive samferdsels-løsninger
- Ringerike skal ha relevant kompetanse for framtidens arbeidsliv
- Ringerike skal ha en balansert og livskraftig vekst og utvikling av by og lokalsamfunn
- Ringerike skal være et forbilde innen energieffektivisering, bruk av fornybar energi og reduksjon av utslipp
- Hønefoss skal være attraktiv som bosted, handelsby og regionhovedstad

Hønefoss by

Områdeplan for Hønefoss sentrum med tilhørende utredninger og strategier er et viktig grensesnitt for den regionale planen. Hønefoss er regionscenteret i Ringeriksregionen, og er det mest sentrale stedet for arbeid, handel og service for innbyggerne i alle tre kommunene.

4.4.2 Lokale strategier

Det har blitt utarbeidet flere analyser, utredninger og planer lokalt i regionen i nyere tid. Blant annet har Rådet for Ringeriksregionen i samarbeid med Ringerike utvikling, Ringerike næringsforening og Universitetet i Sørøst-Norge utarbeidet "Næringspolitisk strategi for Ringeriksregionen, *Fremover sammen*". Den næringspolitiske strategien har i tett samråd med næringslivet i Ringeriksregionen kartlagt mulighetene og utfordringene for næringsvekst og økt verdiskaping, samt definert flere målsetninger for hvordan man skal kunne øke regionens attraktivitet.

Dette arbeidet har forankring i lokalt næringsliv samt lokalpolitisk forankring ved at strategien har blitt vedtatt i samtlige tre kommunestyre. Det blir derfor vurdert som viktig at den regionale planen til dels bygger på arbeidet som allerede er gjort i utarbeidelsen av den næringspolitiske strategien og videre ser den i sammenheng med andre viktige temaer som svarer til den overordnede målsetningen.

5. Planens mål og innsatsområder

5.1 Planens hovedmål

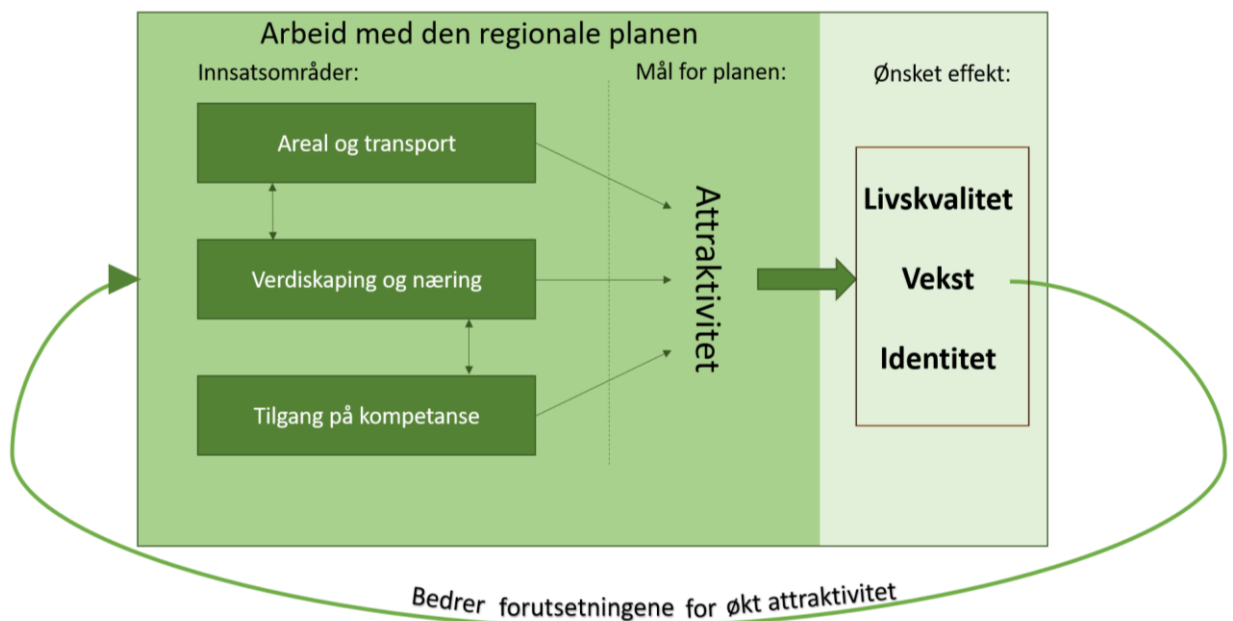
Eksisterende kunnskapsgrunnlag viser at Ringeriksregionen er en region med flere utfordringer, men også en region som står ovenfor flere muligheter for stor aktivitet og vekst. Hovedmålet har blitt utformet med utgangspunkt i de definerte mulighetene og utfordringene, samt formålet for utarbeidelsen av en felles regional plan for Ringeriksregionen.

Hovedmålet med regional plan for Ringeriksregionen er å øke Ringeriksregionens attraktivitet. Planprosessen skal bidra til en god samordning på tvers av kommunegrensene samt gode, bærekraftige løsninger for ønsket samfunnsutvikling i regionen. Hensynet til klima og miljø skal være et førende prinsipp i arbeidet.

Planen skal være strategisk og se ulike grenseoverskridende utfordringer og muligheter for regionen i sammenheng. Oppnåelsen av den overordnede målsetningen krever en samordnet innsats som er spisset mot definerte plantemaer. Med utgangspunkt i formålet med planarbeidet og hovedmålet til den regionale planen har det blitt definert tre innsatsområder som skal gi strategisk retning til planarbeidet. Innsatsområdene svarer til de fremste utfordringene og mulighetene for regionen. Ønsket om en sterkere arbeidsplassvekst basert på kunnskaps- og kompetansearbeidsplasser og mer effektiv og klimavennlig transport er førende for valg av innsatsområder.

- Areal og transport
- Næringsutvikling og verdiskaping
- Tilgang på kompetanse

Planens hovedmål, innsatsområder som bygger opp under hovedmålet og tilsiktet effekt ved måloppnåelse:

Det må i planfasen utvikles delmål, som så videre kan operasjonaliseres i planens handlingsprogram.

5.2 Attraktivitet og attraktivitetsmodellen

Det finnes flere modeller som brukes som en ramme for å måle, analysere og forstå en regions attraktivitet. Det er også en utbredt forståelse av at attraktivitet for en hel region består av flere deler som virker sammen, og som videre avgjør om en region opplever vekst eller ikke.

Den regionale planen vil bruke attraktivitetsmodellen til Telemarksforskning som et rammeverk for identifisering av formålstjenlige plantemaer/innsatsområder. Ved å ta utgangspunkt i attraktivitetsmodellen kan planarbeidet bruke eksisterende datagrunnlag og analyser som beskriver flere parametere som måler regionens attraktivitet. I tillegg vil planarbeidet også dra nytte av stadig oppdaterte analyser for regionen som blir utarbeidet i fremtiden på vegne av fylkeskommunen.

Modellen brukes til å forstå hvorfor noen steder eller regioner vokser eller opplever nedgang, og bygger på tre ulike typer attraktivitet: Næringsattraktivitet, besøksattraktivitet og bostedsattraktivitet. Hver av attraktivitetstypene består av flere attraktivitetsfaktorer som påvirker en regions attraktivitet.

Næringsattraktiviteten i en region kan eksempelvis bli påvirket av lokale faktorer som tilgjengelige næringsarealer, infrastruktur og kollektivtilbud, tilgang på kompetent arbeidskraft og høy arbeidsmarkedsintegrasjon.

Besøksattraktiviteten i en region blir påvirket av for eksempel gode steds kvaliteter (sosiale møteplasser o.l.), gods handels – og opplevelsestilbud, bredt kulturtilbud etc. Faktorene i denne attraktivitetstypen viser til et steds opplevde kvalitet, attraktive tilbud som både fastboende og tilreisende oppsøker og bruker.

Bostedsattraktivitet i en region kan påvirkes av faktorer som eksempelvis gode kommunale tjenester, attraktive boliger og boligområder, friluftsmuligheter og andre samfunns kvaliteter som et godt tilbud innen idrett, kultur m.m.

De tre attraktivitetstypene påvirker hverandre, og en region bør inneha alle tre formene for attraktivitet for å oppnå ønsket samfunnsutvikling. Attraktivitet er målsetningen for den regionale planen, men ønsket tilsiktet effekt av økt attraktivitet innen de tre attraktivitetstypene vil være økt vekst, sterkere lokal identitet og bedre livskvalitet blant innbyggerne i Ringeriksregionen.

Et sterkere næringsliv som tilbyr flere attraktive arbeidsplasser vil legge bedre til rette for befolkningsvekst. Samtidig kan bostedsattraktivitet og besøksattraktiviteten tiltrekke innflytting av befolkningsgrupper med attraktiv kompetanse for næringslivet. Videre kan dette øke regionens næringsattraktivitet, som igjen bidrar til vekst.

En felles innsats mellom de involverte aktørene i planarbeidet bør jobbe mot en ønsket samfunnsutvikling i Ringeriksregionen preget av bærekraftig vekst i et langsiktig perspektiv.

Planen skal sikte mot å øke regionens attraktivitet for å oppnå befolkningsvekst og lokal tilknytning i hele regionen slik at man bedrer kommunenes forutsetning for å tilby gode kommunale tjenester, og at arbeidslivet har tilførsel av tilstrekkelig kompetent arbeidskraft. Videre er det viktig at planarbeidet legger best mulig til rette for at Ringeriksregionens by, tettsteder og bygder har en stedsutforming og et fritids – og kulturtilbud som gjør at Ringeriksregionen skal bli et enda bedre sted å bo og leve.

Ved å se det overordnede målet om økt attraktivitet for Ringeriksregionen i sammenheng med de ulike attraktivitetsfaktorene i Telemarksforsknings attraktivitetsmodell bør planen legge til rette for at regionen tilbyr:

- Attraktive arbeidsplasser
- Attraktive boliger og boligområder
- Attraktive steder med aktivitets -, kultur - og fritidstilbud
- Gode kommunale tjenester

5.3 Innsatsområder

Den regionale planen skal gi Ringeriksregionen økt attraksjonskraft og løse utfordringer i et helhetlig og tverrsektorielt perspektiv. For en planprosess som effektivt jobber opp mot den overordnede målsetningen det nødvendig at arbeidet med planen systematiseres i utvalgte innsatsområder.

Den regionale planen for Ringeriksregionen vil derfor legge opp til særlig innsats innen følgende innsatsområder:

- Areal og transport, herunder også by – og stedsutvikling
- Verdiskaping og næringsutvikling
- Tilgang på kompetanse

De store statlige infrastrukturprosjektene vil skape nye forutsetninger og åpne for nye muligheter for regionen. Samtidig vil økt vekst i befolkning og endrede reisevaner og økt trafikk gi et nytt utfordringsbilde.

Formålstjenlig areal - og transportplanlegging som legger til rette for effektiv transport av mennesker og varer er i stor grad en essensiell forutsetning for et velfungerende samfunn, og kan bli en konkurransefordel for regionens arbeidsliv. Fremtidsrettede transportløsninger er dessuten en forutsetning for overgangen til nullutslippssamfunnet.

Vekst i regionens næringsliv krever attraktive næringsarealer, og det krever ikke minst tilbud av kompetente og omstillingsdyktige arbeidstakere. For å sikre vedvarende vekst, verdiskaping og produktivitet i næringslivet må regionen ha tilgang på relevant kompetanse som arbeidsmarkedet etterspør, og regionen bør samtidig ha et arbeidsliv som trekker til seg kompetanse i større grad enn hva som er tilfellet i dag. Tettere kobling mellom arbeidsliv på den ene siden og arbeidstakere med rett kunnskap og kompetanse på den andre siden blir derfor en betingelse for flere arbeidsplasser og mer verdiskaping i regionen.

Under beskrivelsen av hvert innsatsområde vises det til aktuelle forslag til undertema som kan hjelpe til med å spisse og konkretisere planarbeidet, og er ikke et utfyllende utvalg av undertemaer. Underveis i planarbeidet vil det være en pågående kunnskapsbasert drøfting og

vurdering av hvilke undertemaer som vil være relevante for oppnåelse av planens målsetninger.

5.3.1 Areal og transport

For å møte kravene til fremtidig samfunnsutvikling for en bærekraftig utvikling er det viktig å få til en helhetlig planlegging som ivaretar hensynet til klima og miljø samtidig som man legger opp til vekst. Samordnet areal- og transport planlegging er et verktøy for å møte disse kravene ved å forvalte arealene på en effektiv og bærekraftig måte, blant annet ved å utvikle effektive, klima- og miljøvennlige og samfunnsøkonomisk lønnsomme transportsystemer.

Hvordan vi bruker arealene og utformer transporttilbudet betyr mye for steders attraktivitet, næringsutvikling, for generell folkehelse og for å ivareta hensynet til klima, miljø og natur. Ved planlegging for vekst vil det være stort behov for nye boliger, arbeidsplasser og rekreasjonsområder som vil føre til press på arealer og infrastruktur, og gi utfordringer for trafikkavvikling, helse og miljø. Det er derfor viktig at man legger opp til en smart helhetlig, fremtidsrettet og samordnet bruk av arealer.

Planen er et mulig ledd i et langsiktig arbeid med å få på plass et forpliktende samarbeid mellom kommuner, fylke og stat i utbygging og utvikling av infrastruktur og kollektivtransport i Ringeriksregionen

Areal

Det er en utfordring å balansere mellom bruk og vern av areal til beste for dagens og morgendagens samfunn, og å disponere arealer på slik måte at det både fremmer vekst og slik at transportbehovet reduseres. Arealplanleggingen må sikre at areal-, natur- og kulturressurser blir forvaltet i et langsiktig perspektiv, og at man tar vare på Ringeriksregionens særtrekk og stedlige fortrinn.

Nye arealbehov

Forventet vekst i Buskerud gjør at kommunene i Ringeriksregionen vil ha behov for nye arealer til ulike utbyggingsformål. Ønsket utvikling i befolkning og antall arbeidsplasser vil føre til store arealbehov innen ny transportinfrastruktur, næringsvirksomhet og til tilrettelegging til utbygging av attraktive boliger. Underveis i planarbeidet skal det avklares om den regionale planen skal fastsette arealbrukprinsipper for kommunene i regionen.

Arealbruk og arealvern

Samtidig som regionen mest sannsynlig vil oppleve behov for nye regulerte arealer er det viktig at arealplanlegging brukes for å oppnå en ønsket utvikling som er bærekraftig og som ivaretar regionens særpreg og steds kvaliteter. Underveis i planarbeidet skal det vurderes og drøftes i hvilken grad det skal defineres prinsipper for lokalisering av næring og bolig i regionen, samt prinsipper for arealvern.

Knutepunktutvikling

Det er aktuelt at planarbeidet tar stilling til knutepunktutvikling i regionen. Det skal drøftes og vurderes i planprosessen hvilke tettsteder i regionen som kan defineres som knutepunkter, og hvilke prinsipper som bør gjelde for utbygging av de knutepunktene. Regional plan for areal og transport i Buskerud er viktig regional føring, samt at *Veileder for helhetlig knutepunktutvikling* vil kunne fungere som rammeverk for slike vurderinger i utarbeidelsen av den regionale planen.

By – og tettstedsutvikling

Moderne stedsutvikling legger vekt på fortetting og omdisponering av areal i byer og tettsteder med sikte på flere boliger, mer handel og flere aktiviteter i sentrum. Dette gir god arealutnyttelse og begrenser arealpresset rundt byer og tettsteder. God stedsutvikling kan sikre levende sentrum med møteplasser som gjør at regionens tettsteder er steder mennesker ønsker å oppsøke og oppholde seg.

Flere beboere i byer og tettsteder øker dessuten mulighetene for bedre kollektivtilbud og økt utbygging av gode løsninger for sykkel og gange. Det er også sentralt i en slik plan som går på tvers av kommunegrensene at man ser senterstruktur og knutepunktutvikling i sammenheng.

Dette er viktige grep forutsatt at lokale forhold som kulturmiljøer, byggeskikk og stedsidentitet ivaretas. En viktig målsetting er å legge til rette for gode liv for både unge og gamle.

Tettstedsutviklingen i regionen må samtidig ta hensyn til at Ringeriksregionen er en region med både en by som er omkranset av flere tettsteder og bygdesamfunn. Det er ønsket å bevare livskraftige bygdesamfunn i hele regionen, noe den regionale planen må ivareta. For hensiktsmessig arealbruk skal det i planen vurderes å fastsette sentrumsavgrensninger for de tettsteder der dette er aktuelt.

Videre tas det sikte på at by – og tettstedsutviklingen i regionen bør ta i bruk regionens mangfold innen kultur og kulturminner for å skape og utvikle flere møteplasser, samt utnytte regionens rike kulturarv for å videreutvikle en enda sterkere lokal identitet tuftet på felles historie og lokale særtrekk innen kultur og kulturlandskap.

Boligtilbud

Bostedsattraktiviteten er avhengig av at regionen tilbyr boliger som folk vil ha. Det er en forutsetning for befolkningsvekst at det finnes tilstrekkelig attraktive boliger, både for unge og gamle, familier så vel som enslige. Tilbud om nye boliger må følge statlige og regionale føringer, og bør bidra til kompakte tettsteder som sikrer en bærekraftig boligutvikling i regionen. Det er aktuelt at det i planarbeidet blir utredet og analysert om boligtilbudet i regionen samsvarer med etterspørselen etter boliger.

Transport

Transporttiltak må sees i sammenheng med fremtidig arealbruk med sikte på størst mulig nytteverdi. Ved ferdig utbygd Ringeriksbane og ny E16 vil regionen være tettere knyttet til både Oslo-regionen og østover retning Gardermoen. De store infrastrukturutbyggingene vil gi regionforstørrelseeffekt, og Hole, Ringerike og Jevnaker vil bli en del av en større arbeidsregion, med flere arbeidsmuligheter for innbyggerne og bedre tilgang på kompetanse for arbeidslivet.

Samtidig som ny infrastruktur vil gi regionen større muligheter for vekst er det også viktig å se på mulighetene for å ta i bruk og videreutvikle eksisterende jernbaneinfrastruktur i regionen. Både Randsfjordbanen og Roa-Hønefosslinjen kan utnyttes mer enn i dag, og vil øke tilbudet av utslippsfri transport i hele Ringeriksregionen, og fungere som viktige tilbringerbaner til ny Ringeriksbane.

I regionen ligger det klar infrastruktur som vil kunne øke den totale transportkapasiteten i regionen, og vil sammen med de nye infrastrukturprosjektene øke tilgjengeligheten for utslippsfri transport for flere av innbyggerne i regionen.

Transporten til og fra regionen, samt effektiv transport innad i regionen er en forutsetning for vekst. Transportplanlegging gir muligheter for å bedre fremkommeligheten på en klimavennlig og trafikk sikker måte. God fremkommelighet sørger for større pendlingsomland, og gir regionen økt bosteds- og næringsattraktivitet. Klimagassreduksjon må være et førende prinsipp for transportplanleggingen i hele regionen, og det må legges til rette for at flere enn i dag tar i bruk kollektivtilbud, sykkel og gange som transportmiddel.

Grunnlag for fremtidige infrastrukturavtaler i Ringeriksregionen

Gjennom planarbeidet vurderes muligheten for at den regionale planen kan være et grunnlag for en forpliktende avtale mellom kommuner, fylket og staten for utvikling og utbygging av infrastruktur og kollektivtransport i Ringeriksregionen.

Kobling mellom transportmidler

Planen bør vurdere ulike løsninger som sørger for koblinger mellom transportmidler på en tidseffektiv og klimavennlig måte. I griseområder i regionen vil bilen også i fremtiden være det viktigste fremkomstmiddelet for lengre reiser. Det er derfor viktig at utviklingen av

transportsystemet i Ringeriksregionen sikrer effektive overganger mellom ulike former for utslippsfri transport, og overgangen mellom bil og kollektivreiser.

Utvikling av et sterkt bo – og arbeidsmarked i Ringeriksregionen

Selv om infrastrukturutbyggingene gir regionen et større omland er det også en forutsetning for vekst at mange kan jobbe i samme området som de bor. Det fører til mindre transport og mer aktivitet lokalt. Pendlertall viser en sterk arbeidsmarkedsintegrasjon mellom de tre kommunene. Utforming av gode areal – og transportløsninger kan være et middel for å knytte tettstedene i regionen sammen.

Kollektivtransport

Planen skal legge gjeldende kollektivplan til grunn, men kan ta opp supplerende momenter inn som vil være tilpasset behov og utfordringer i Ringeriksregionen. Avklare muligheter og rammer for mer samordnet og styrket kollektivtilbud der buss og tog inngår. Mest mulig sømløse løsninger mellom transportmidler er viktig for å gjøre kollektivtrafikk mer attraktivt. Et bedre og mer moderne behovs- og brukerstyrt kollektivsystem vil øke tilgjengelighet, minske bilbruken og i større grad utnytte passasjergrunnlaget. Dette er viktig også med tanke på den kommende Ringeriksbanen.

Sykkel og gange

Trygge, raske og godt utbygde sykkel – og gangvegnett kan avlaste vegnettet. Sykling og gåing gir i tillegg en betydelig folkehelsegevinst. Sykkelvegnettet i regionen må samordnes på tvers av kommunegrensene for å knytte regionen tettere sammen og for å muliggjøre arbeidspendling med sykkel i bo – og arbeidsmarkedet i regionen.

Flere gang- og sykkelveger bør sees i sammenheng med flere tiltak som kan endre transportvanene i regionen. Arealeffektiv planlegging som sørger for kortest mulig avstander mellom viktige funksjoner, gode sykkelparkeringsmuligheter og tilrettelegging for god vinterdrift vil også bidra til mer transport ved hjelp av sykling og gange.

Næringslivets behov for transport

Effektiv og miljøvennlig godstransport som tar i bruk jernbanenettet i Ringeriksregionen så vel som grønne løsninger for næringstransport på veg er viktig i et klima – og miljøperspektiv. Økt fremkommelighet øker konkurranseevnen til det lokale næringslivet, og vil være en av flere faktorer som kan bedres for å øke den samlede konkurransekraften til næringslivet i Ringeriksregionen.

5.3.2 Verdiskaping og næringsutvikling

I løpet av de siste 20 årene har næringslivet i regionen gjennomgått store endringer med mange nedleggelse av store arbeidsplasser innen industri og forsvar. Samtidig har regionen hatt en svakere utvikling enn kommuner og regioner det er naturlig å sammenligne seg med. Det har vært en næringslivsvridning fra kunnskapsbasert industri med høy verdiskaping til handel og tjenesteyting med en lavere grad av verdiskaping.

Næringsutvikling og større vekst i antall arbeidsplasser krever samordnet innsats fra flere aktører over tid. Arbeidslivet sikrer mennesker sosial omgang, følelse av mestring og tilhørighet, og er derfor noe mer enn kroner og ører. Å sørge for at flere som bor i regionen også jobber i regionen sikrer mer aktivitet og handel lokalt, og det kan medvirke til å skape en sterkere lokal identitet blant befolkningen i Ringeriksregionen.

Målet for næringspolitikken er å skape flere arbeidsplasser og legge til rette for en høyere verdiskaping med et variert næringsliv. Strategiske satsingsområder i Næringspolitisk strategi for Ringeriksregionen, *Framover sammen*, skal være effektive virkemidler for å nå målene om flere arbeidsplasser, høyere verdiskaping og næringslivsvariasjon i regionen. Felles forståelse

for utviklingen, enighet om mål, satsingsområder, oppgaver, avklarte roller og ressurser, samarbeid og arenaer for utvikling og rullering av strategien er suksessfaktorer for å nå målene.

Aktører, roller og ansvar

I næringsutviklingsarbeidet vil rolledeling og effektivt samspill mellom aktørene være avgjørende. Det er viktig å sette en retning for arbeidet, fordele roller og velge arbeidsmetoder regionen kan jobbe etter. Sentrale aktører er folkevalgte, kommuneadministrasjon og næringslivet i regionen.

Vertskapsattraktivitet

Begrepet vertskapsattraktivitet forstås her som faktorer som påvirker og tiltrekker relevante ressurser til regionen. Ved å identifisere hva som er Ringeriksregionens spesielle ressurser og kompetanser relativt til andre regioner kan Ringeriksregionen ha et konkurransefortrinn. Spørsmål som er relevante å få besvart i løpet av planarbeidet er eksempelvis: Hva er Ringeriksregionen gode på, hva er regionen sine fortrinn og innen hvilke næringsområder har regionen uforløst potensial?

Skal Ringeriksregionen vokse må regionen evne å tiltrekke seg kapital, flere arbeidsplasser innen privat og offentlig sektor og kompetent arbeidskraft som svarer til arbeidsmarkedets nåværende og fremtidige behov.

Det er viktig for Ringeriksregionen og ha et sterkt samspill innad i regionen samtidig som de har et blikk ut av egen region. Næringslivet er avhengig av langsiktige og forutsigbare rammevilkår fra det offentlige. I en nylig analyse gjennomført av Oxford Research er en av anbefalingene å utvikle et mer helhetlig og næringsrettet virkemiddelapparat. Det er pekt på at konsolidering og prioritering av innsats vil kunne gi bedre forutsetninger for næringsutvikling og økt verdiskaping, et tema som er aktuelt å jobbe videre med i planprosessen.

Klynger og nettverk

Næringspolitisk strategi for Ringeriksregionen definerer det at det er lav oppmerksomhet på klyngedannelser i regionen som en svakhet som hindrer vekst.

Etablering og utvikling av næringsklynger vil styrke det lokale og regionale næringsmiljøet. Dette bidrar til å fremme bedriftenes produktivitet og den samlede verdiskapingen i klyngen og tilstøtende næringsliv. Klyngesamarbeid er i mange sammenhenger også avgjørende for å nå opp i nasjonal og internasjonal konkurranse.

Ringeriksregionen bør for eksempel se på muligheten av å bygge videre på ansatser til næringsklynger innenfor trebasert næringsutvikling, bedriftsmiljøet på Eggemoen m.m. og sørge for stimuli og rammebetingelser som kan gi næringsklyngene i regionen gode vekstmuligheter.

I tillegg bør man se verdien av at Ringeriksregionen har et bredt og variert næringsliv. Det vil kunne åpne seg muligheter for økt verdiskaping og vekst hvis det blir lagt til rette for sterkere koblinger på tvers av ulike næringer, eksempelvis mellom matproduksjon og opplevelsesbasert næringsliv, og mellom primærnæringer og høytteknologimiljøer.

Entreprenørskap

Entreprenørskap handler, på lik linje med innovasjon, om å skape noe nytt, med hovedvekt på å etablere ny virksomhet. Etablering av nye bedrifter, basert på nye ideer og markedsmuligheter, er viktig for nyskaping og omstilling i lokalt næringsliv. Små og mellomstore bedrifter er en viktig kilde til omstilling og nyskaping i næringslivet.

Flere små og mellomstore bedrifter avvikles hvert år og blir erstattet av minst like mange nye. Denne dynamikken fører til endring, økt produktivitet og vekst i økonomien. De nye bedriftene som kommer til vokser raskere og har høyere produktivitet enn bedriftene de erstatter.

FoU og innovasjon

Forskning, utvikling og innovasjon gir nye produkter, tjenester og løsninger. Dette styrker konkurranseevnen til bedrifter og regioner, og bidrar gjennom dette til økt bedriftsøkonomisk og samfunnsøkonomisk konkurranseevne. FoU og innovasjon står sentralt med tanke på å løse en rekke samfunnsutfordringer, eksempelvis innenfor helse/omsorg og miljø.

Skal Ringeriksregionens næringsliv opparbeide en konkurranseevne som er bærekraftig over tid er man avhengig av en samordnet innsats for mer forskning og utvikling, både i bedrifter og klynger, samt i partnerskap mellom næringslivet og institusjoner innen høyere utdanning.

5.3.3 Tilgang på kompetanse

Evne til omstilling vil være en viktig faktor for næringslivet fremover med en stadig mer global konkurranse og stadig mer skiftende trender, samt større mobilitet blant befolkningen i dag sammenlignet med tidligere.

For å øke næringsattraktiviteten og dermed styrke forutsetningen for arbeidsplassvekst bør planen jobbe mot å styrke kompetansen i regionen og øke yrkesdeltakelsen blant befolkningen.

Satsing på økt formalkompetanse i befolkningen, og å øke arbeidsmarkedets tilgang på relevant kompetanse har flere positive effekter. Det øker næringslivets konkurranseevne, det øker regionens trekkraft overfor flytting av offentlige arbeidsplasser til regionen, og utdanning i seg selv innehar positive virkninger for både folkehelse og regionens sosiale bærekraft.

Sosial bærekraft

Økt kvalifisering og fullføring av videregående opplæring og utdanning er helsefremmende og vil gi de unge muligheter til tilgang til arbeid og inntekt. Læreplaner, praksisplasser, traineestillinger og hospiteringsordninger m.m. vil gi unge muligheten til å få relevant arbeidslivserfaring.

Rett kompetanse

For å oppnå ønsket om flere arbeidsplasser og økt verdiskaping i regionen skal planarbeidet tilrettelegge for rett kompetanse i forhold til kompetanseprofilen i arbeidsmarkedet i regionen og arbeidsstyrkens evne til omstilling. Kunnskap om type fagutdanning og utdanningsnivå i regionen på kort og lang sikt kan fremskaffes gjennom planarbeidet.

Det er viktig å sikre god kopling mellom arbeidsmarkedets kompetansebehov og elevenes valg av videregående opplæring. Det er videre viktig å sikre tettere integrering mellom arbeidsmarkedet og høyere utdanning i regionen slik at både studenter og bedrifter kan oppnå gjensidig nytte av hverandre.

Styrke kompetanseutviklingen i eksisterende og fremtidige vekstnæringer

Læring i arbeidslivet for de som allerede er i arbeid er et satsingsområde i kompetansepolitikken (Nasjonal kompetansepolitisk strategi 2017-2021). Samhandling mellom næringslivet, fagopplæring, fagskole og universitet om lokal etter- og videreutdanning kan være et område for gjennomgang i planarbeidet.

Samarbeid med andre miljøer

For å heve kompetansemiljøene i regionen bør det legges til rette å øke samarbeidet mellom kunnskapsaktører i Ringeriksregionen og andre fagmiljøer regionalt, nasjonalt og internasjonalt. Det bør videre legges til rette for å øke samarbeidet med Universitetet i Sørøst-Norge (USN). Samarbeid og dialog om næringslivets sentrale kompetansebehov på kort og lang sikt vil være en naturlig inngang til å få befestet USN sin rolle som kompetanseutvikler for næringslivet.

5.4 Tidshorisont for planen

Den regionale planen vil ha et todelt tidsperspektiv:

- Hovedfokus vil være strategiske valg på mellomlang sikt, 2020 – 2032.
- En del spørsmål er likevel av en slik karakter at planen må se ut over denne perioden, og løfte blikket frem mot 2050.

I det videre skal det utarbeides et handlingsprogram som vil operasjonalisere den regionale planen og definere konkrete tiltak og arbeidsoppgaver for en kortere periode, der perioder på 2-4 år er vanlig praksis for handlingsprogram til en regional plan. Rulleringstakten bestemmes av styringsgruppen i løpet planfasen.

5.5 Virkemidler

I planarbeidet skal ulike virkemidler for gjennomføring av planen drøftes. Alle aktørers økonomiske og planmessige virkemidler bør vurderes, samt gjensidige forpliktelser.

Gjennom planprosessen skal bruk av retningslinjer og/eller planbestemmelse (etter plan – og bygningsloven § 8-5) i den regionale planen drøftes og vurderes.

6. Kunnskaps – og utredningsbehov

Det foreligger allerede mye relevant kunnskap om området og om aktuelle problemstillinger. Et viktig kunnskapsgrunnlag for dette planarbeidet er etablert offentlig statistikk, relevante fagrapporter og eksisterende planer og strategier. Et viktig kunnskapstilfang vil også være løpende dialog i planprosessen med både regionale aktører og statlige aktører (transportetater, kulturinstitusjoner og lignende), lokalt næringsliv samt lokale og regionale kunnskapsmiljøer.

I tillegg vil kommunene selv bidra med kompetanse og ikke minst svært verdifull innsikt i lokale forhold.

Nedenfor vises en oversikt over aktuell og relevant kunnskap som vil ligge til grunn for å utarbeide den regionale planen for Ringeriksregionen. Oversikten er ikke utfyllende:

- Offentlig statistikk om befolkningsutvikling og transportmønster
- Utredninger og analyser utarbeidet i forbindelse med utbygging av Ringeriksbanen og ny E16.
- Offentlig statistikk innen arbeidslivsutvikling og kompetansebehov, eksempelvis:
 - NAVs bedriftsundersøkelse
 - NHOs kompetansebarometer
- Relevante regionale planer
- Kunnskap om næringsutvikling og verdiskaping, blant annet:
 - *Næringsindikatorer for Buskerud 2018*
 - Gir en oversikt over på ulike næringsindikatorer som indikerer vekst og verdiskaping i regionen.
 - *Regionenes unikhhet og fortrinn*, utarbeidet av Oxford Research på vegne av Buskerud fylkeskommune i 2018.
 - En analyse av Ringeriksregionens unikhhet og fortrinn for å fremme regionalt forankrede vekststrategier i Buskerud og gi grunnlag for prioriteringer av den offentlige innsatsen.
 - *Vekstbarometer for Ringeriksregionen 2018* (som også utgjør store deler av kunnskapsgrunnlaget for Næringspolitisk strategi for Ringeriksregionen)

Arbeidet med den regionale planen vil avdekke kunnskapsbehov, samt identifisere hvilke temaer tilgjengelig kunnskap per nå ikke anses som tilstrekkelig. Verdier knyttet til naturmangfold, dyrka mark, kulturlandskap og geologiske ressurser er store i Ringeriksregionen og skal konsekvensutredes. Det skal også utredes hvordan nasjonale klimamål best kan følges opp i planarbeidet. Arealkartlegging som viser fortetningspotensial, knutepunktutvikling og arealreserver må utredes. Behov for faglige utredninger vurderes i løpet av planarbeidet.

7. Organisering, medvirkning og gjennomføring

7.1 Organisering av arbeidet

Arbeidet med planprogrammet er organisert i en politisk styringsgruppe og en administrativ arbeidsgruppe.

Styringsgruppen har som oppgave å peke ut den strategiske retningen for arbeidet og fastsette prioriteringer og målsetninger i den regionale planen. Videre skal styringsgruppen sikre et bredt eierskap og forankring lokalt og regionalt. I tillegg skal styringsgruppa gi føringer for den administrative arbeidsgruppa. Styringsgruppen innstiller forslag til planprogram til Buskerud fylkeskommune, og skal innstille forslag til plan til Viken fylkeskommune.

Styringsgruppen består av følgende medlemmer:

Hanne Lisa Matt (leder)	Buskerud fylkeskommune
Ordfører Per Berger	Hole kommune
Ordfører Kjell B. Hansen	Ringerike kommune
Ordfører Lars Magnussen	Jevnaker kommune

I tillegg har Oppland fylkeskommune vært ikke-aktivt medlem av styringsgruppen, og har i planprogramperioden hatt møterett og fått møtereferat.

Den administrative arbeidsgruppen er ledet av fylkesrådmannen i Buskerud fylkeskommune, og skal støtte styringsgruppa i arbeidet med Regional plan for Ringeriksregionen. Fylkeskommunens Utviklingsavdeling har prosjektlederansvar, og med det ansvar for løpende prosess, fremdrift og sekretariat.

Arbeidsgruppa deltok i felles oppstartsmøte for planprosessen sammen med styringsgruppa, og gjennomfører egne arbeidsmøter etter behov. Gruppa har følgende medlemmer:

Finn Ivar Lied (prosjektleder)	Buskerud fylkeskommune
John-Morten Landrø	Hole kommune
Ole Einar Gulbrandsen	Ringerike kommune
Simen Norheim	Jevnaker kommune
Brede Kihle	Fylkesmannen i Oslo og Viken

7.1.1 Politisk behandling

Fylkesutvalget i Buskerud fylkeskommune vedtar høringer og sluttbehandler planprogram. Regional plan for Ringeriksregionen sluttbehandles av fylkestinget i Viken fylkeskommune. Kommunestyrene gis anledning til å komme med innspill i høringsperioden.

7.1.2 Ekstern bistand

Behov for ekstern bistand til faglige utredninger vurderes fortløpende.

7.2 Medvirkning

Den regionale planen utarbeides etter plan – og bygningslovens kapittel 5 om medvirkning. Alle offentlige organ har rett og plikt til å delta i planleggingen når den berører deres saksfelt eller deres egne planer og vedtak. Det er særlig viktig at regionale planer gjør en avveining og avklaring mellom forskjellige interesser over sektor- og kommunegrenser, og samordning og forpliktende samarbeid mellom mange aktører i gjennomføringen.

I utarbeidelsen av Regional plan for Ringeriksregionen vil det bli lagt opp til en prosess som sikrer god medvirkning fra relevante statlige og kommunale aktører, samt lokale aktører innen blant annet utdanning, næringsliv og kultur. Målet er at alle involverte skal aktører skal få et eierskap til arbeidet og konklusjonene fra dette. En bredt forankret plan som sikrer planens legitimitet vil være en forutsetning for å sikre at planarbeidet bærer frukter, og at planarbeidet oppnår reell effekt blant kommunene og lokalsamfunnene i Ringeriksregionen.

Arbeidet med den regionale planen legger opp til to former for medvirkning. En av formene er tematisk avgrensede administrative arbeidsmøter der relevante regionale og statlige myndigheter deltar i temamøte(r) sammen med den administrative arbeidsgruppa.

Den andre formen er en bredere medvirkning der styringsgruppen inviterer flere samfunnsaktører til å komme med innspill, eventuelt at styringsgruppen inviterer til høringsmøter eller lignende.

7.2.1 Offentlig ettersyn

Høring av både planprogram og plan skal kunngjøres i aktuelle aviser. Høringene skal gå over minst 6 uker, og alle inviteres til å gi innspill.

Det vil bli lagt opp til ett eller flere høringsmøter der berørte parter kan ytre sin mening og komme med innspill. Hvis det er ønskelig fra kommunene selv kan det legges opp til at det holdes en orientering for kommunestyret i forbindelse med lokalpolitisk behandling i samband med offentlig ettersyn av planprogram, regional plan og handlingsprogram.

7.3 Gjennomføring

Arbeidet med den regionale planen gjennomføres i tre faser. Første fase er prosessen med å utarbeide og vedta planprogram, deretter utarbeide selve planen og til slutt sikre gjennomføringen av planen ved utarbeidelse av handlingsprogram. I tillegg, og parallelt med planfasen, vil det gjennomføres utredningsarbeid for å styrke kunnskapsgrunnlaget.

Nedenfor skisseres en tentativ fremdriftsplan for arbeidet med planprogram og regional plan:

	2019												2020											
	J	F	M	A	M	J	J	A	S	O	N	D	J	F	M	A	M	J	J	A	S	O	N	D
Planprogram																								
Utarbeidelse av forslag																								
Oppstartsvarsel																								
Høring og vedtak i FU																								
Planfase																								
Innhente eksisterende kunnskap																								
Dialogmøter																								
Innhente ny kunnskap inkl. lokal medvirkning																								
Utarbeide forslag til plan																								
Høring og vedtak i fylkestinget																								
Sluttbehandling i fylkesting																								

